

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI HAVO KODEKSI

I BO'LIM. UMUMIY QOIDALAR

1-modda. Samoviy hudud suvereniteti

Respublikaning quruqlikdagi yerlari va suv havzalari ustidagi samoviy hududiga O'zbekiston Respublikasi to'la va tanho egalik qiladi.

O'zbekiston Respublikasining samoviy hududi O'zbekiston davlati hududining ajralmas qismidir.

Oldingi tahrirga qarang.

2-modda. Samoviy hududdan foydalanish va aviatsiya faoliyati to'g'risidagi qonunchilik

O'zbekiston Respublikasining samoviy hududidan foydalanish hamda barcha undan foydalanuvchilarning faoliyati, shu jumladan aviatsiya faoliyati sohasidagi munosabatlar O'zbekiston Respublikasi hududida ushbu Kodeks, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadigan O'zbekiston Respublikasi Samoviy hududidan foydalanish to'g'risidagi [nizom](#), O'zbekiston Respublikasi Samoviy hududida aviatsiya parvozinin [asosiy qoidalar](#)i, shuningdek tegishincha O'zbekiston Respublikasi Aviatsiya ma'muriyati hamda O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi tomonidan tasdiqlanadigan O'zbekiston Respublikasi Samoviy hududida fuqaro aviatsiyasining va eksperimental aviatsiyaning parvoz qilish [qoidalar](#)i hamda O'zbekiston Respublikasi Samoviy hududida davlat aviatsiyasining parvoz qilish qoidalar*i* va boshqa qonunchilik hujjatlari bilan tartibga solinadi.

Agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida O'zbekiston Respublikasining samoviy hududdan foydalanish va aviatsiya faoliyati to'g'risidagi qonunchiligida nazarda tutilganidan boshqacha qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalar*i* qo'llaniladi.

(2-modda O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-apreldagi O'RQ-683-sonli [Qonuni](#) tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son)

3-modda. O'zbekiston Respublikasi Havo kodeksining amal qilish doirasi

Oldingi tahrirga qarang.

O'zbekiston Respublikasining Havo kodeksi davlat manfaatlarini himoya qilish, havo kemalari parvozi xavfsizligini ta'minlash, O'zbekiston Respublikasi xalq xo'jaligi va fuqarolari ehtiyojlarini qondirish maqsadlarida aviatsiya faoliyatini hamda samoviy hududdan foydalanish bilan bog'liq boshqa faoliyatni amalga oshirish tartibini belgilaydi; faqat fuqaro aviatsiyasigagina taalluqli [24](#), [25](#), [33](#), [38](#), [43-46](#), [50](#), [53](#), [54](#), [56](#), [94-135-moddalardan](#) tashqari, O'zbekiston Respublikasining barcha aviatsiyasi uchun taalluqlidir.

(3-moddaning matni O'zbekiston Respublikasining 2000-yil 26-maydagi 82-II-son [Qonuni](#) tahririda — Oliy Majlis Axborotnomasi, 2000-y., 5-6-son, 153-modda)

4-modda. Samoviy hududdan foydalanish va aviatsiya faoliyati sohasidagi davlat boshqaruvi va nazorati

Samoviy hududdan foydalanish to'g'risidagi nizomga muvofiq samoviy hududdan foydalanish sohasidagi davlat boshqaruvi va nazoratini olib borish O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi zimmasiga yuklanadi.

Fuqaro va eksperimental aviatsiya faoliyati sohasidagi boshqaruv va nazoratni O'zbekiston Respublikasining Aviatsiya ma'muriyati amalga oshiradi.

Oldingi tahrirga qarang.

Davlat aviatsiyasi faoliyati sohasidagi boshqaruv va nazoratni o'z vakolatlari doirasida Mudofaa vazirligi, Davlat xavfsizlik xizmati, Milliy gvardiya, Ichki ishlar vazirligi, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qaroriga muvofiq davlat boshqaruvining boshqa organlari amalga oshiradilar.

(4-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 18-fevraldagi O'RQ-522-sonli [Qonuni](#) tahririda — O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining Axborotnomasi, 2019-y., 2-son, 47-

modda)

5-modda. Davlat tasarrufida bo'lmagan tashkilotlar va fuqarolarning samoviy hududdan foydalanish hamda aviatsiya faoliyatini tartibga solish borasidagi tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirishdagi ishtiroki

Tijorat, jamoat va davlat tasarrufida bo'lmagan boshqa tashkilotlar hamda fuqarolar samoviy hududdan va aviatsiya faoliyatidan oqilona, samarali hamda xavfsiz foydalanish borasidagi tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirishda ishtirok etish huquqiga egadirlar.

Davlat organlari yuqorida zikr etilgan tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish chog'ida tijorat, jamoat va davlat tasarrufida bo'lmagan boshqa tashkilotlarning hamda fuqarolarning takliflarini hisobga oladilar.

II BO'LIM. SAMOVIY HUDUDDAN FOYDALANISH

I-bob. SAMOVIY HUDUDDAN FOYDALANISHNI TARTIBGA SOLISH

6-modda. Samoviy hududdan foydalanish bilan bog'liq faoliyat

O'zbekiston Respublikasining samoviy hududidan foydalanish bilan bog'liq faoliyatga havo kemalarining va boshqa uchuvchi apparatlarning parvozi, barcha otishma turlari va raketa uchirishlar, portlatish ishlari va moddiy obyektlarning samoviy hududdagi harakati bilan bog'liq boshqa faoliyat kiradi.

7-modda. Samoviy hududdan foydalanuvchilar

O'zbekiston Respublikasining hamda o'zga davlatlarning ushbu Kodeksning 6-moddasida nazarda tutilgan faoliyatni amalga oshiruvchi, O'zbekiston Respublikasi davlat organlarida rasmiy ro'yxatdan o'tgan korxonalari, muassasalari, tashkilotlari va fuqarolari O'zbekiston Respublikasining samoviy hududidan foydalanuvchilar hisoblanadi.

8-modda. Samoviy hududning tarkibi

Samoviy hududdan foydalanish bilan bog'liq faoliyatni amalga oshirish uchun samoviy hududda havo transporti qatnoviga xizmat ko'rsatadigan rayonlar, aerodromlar va aerouzellarning rayonlari, havo yo'llari, havo kemalari parvozining yo'nalishlari va maxsus mintaqalari, nazorat qilinmaydigan parvozlarning rayonlari, taqiqlangan va cheklangan mintaqalar, sinov rayonlari, portlatish ishlari rayonlari hamda boshqa maxsus elementlar belgilanib, ularning majmuasi O'zbekiston Respublikasi samoviy hududining tarkibini tashkil etadi.

Oldingi tahrirga qarang.

Samoviy hududdan foydalanishni tashkil etish atrof muhitni muhofaza qilishning umum e'tirof etgan me'yorlariga rioya qilgan holda amalga oshirilishi lozim.

(8-moddaning ikkinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 1997-yil 26-dekabrda 549-I-son Qonuni tahririda — Oliy Majlis Axborotnomasi, 1998-y., 3-son, 38-modda)

9-modda. Samoviy hududdan foydalanishdagi ustuvorlik

Samoviy hududning barcha foydalanuvchilari O'zbekiston Respublikasi hududida samoviy hududdan foydalanish bilan bog'liq faoliyatni amalga oshirishda teng huquqlardan foydalanadilar va bir xilda javobgar bo'ladilar.

Samoviy hududdan foydalanishdan manfaatdor bo'lganlar ikkita va bundan ortiq bo'lsa, samoviy hududning ma'lum qismidan foydalanish huquqi quyidagi ustuvorlik bo'yicha beriladi:

a) havo hujumini daf etish yoki O'zbekiston Respublikasi davlat chegarasi buzilishining oldini olish va chegara buzilishini to'xtatish, O'zbekiston Respublikasi suvereniteti, hududiy butunligi, siyosiy mustaqilligi va jamoat xavfsizligiga qarshi qaratilgan kuch ishlatishni yoki kuch ishlatish tahdidini bartaraf qilish uchun;

Oldingi tahrirga qarang.

b) odamlarning hayoti va sog'lig'iga xavf soluvchi yoki katta iqtisodiy zarar yetkazish xavfini tug'diruvchi tabiiy hamda boshqa ofatlarda, falokatlar, avariylar, favqulodda holatlarda yordam ko'rsatish uchun;

(9-modda ikkinchi qismining "b" kichik bandi O'zbekiston Respublikasining 1997-yil 26-dekabrda 549-I-son Qonuni tahririda — Oliy Majlis Axborotnomasi, 1998-y., 3-son, 38-modda)

v) kosmik apparatlar va ularning ekipajlarini uchirish, qo'ndirish, qidirish va evakuatsiya qilish uchun;

g) samoviy hududdan foydalanish tartibi buzilishining oldini olish yoki tartib buzilishini to'xtatish uchun;

d) havo kemalarining qatnovi yoki O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari bilan amalga oshiriladigan o'zga faoliyat uchun;

e) havo kemalarining qatnovi yoki O'zbekiston Respublikasining xalqaro bitimlariga binoan amalga oshiriladigan boshqa faoliyat uchun;

j) yo'lovchilarni muntazam tashish uchun;

Oldingi tahrirga qarang.

z) O'zbekiston Respublikasi, shuningdek o'zga davlatlar davlat aviatsiyasining maxsus qoidalar asosida amalga oshiriladigan parvozlari uchun;

(9-modda ikkinchi qismining "z" bandi O'zbekiston Respublikasining 2008-yil 8-iyuldagi O'RQ-159-sonli Qonuni tahririda — O'R QHT, 2008-y., 28-son, 261-modda)

i) eksperimental va ilmiy-tadqiqot ishlari uchun;

k) yuk va pochtani muntazam tashish uchun;

l) yuklarni nomuntazam tashish uchun, xalq xo'jaligi manfaatlarini ko'zlab aviatsiya ishlarini va boshqa yumushlarni amalga oshirish uchun;

m) o'quv, ko'rgazmali, madaniy-ma'rifiy hamda boshqa tadbirlarni amalga oshirish uchun;

n) fuqarolarning shaxsiy ehtiyojlarini qondirish bilan bog'liq faoliyat uchun;

o) boshqa faoliyatlar uchun.

10-modda. Samoviy hududdan foydalanishni ildam boshqaruvchi organlar

Samoviy hududdan foydalanishni ushbu Kodeksning 4-moddasida ko'rsatilgan organlar o'z vakolatlari doirasida ildam boshqaradilar.

11-modda. Samoviy hududdan foydalanishga ruxsat berish

Zarur xavfsizlik qoidalariga rioya qilingan holda va faqat ushbu Kodeksning 4-moddasida ko'rsatilgan organlardan Samoviy hududdan foydalanish boshqarmasi (SHFB) organlari orqali ruxsat olinganidan keyingina samoviy hududdan foydalanish bilan bog'liq faoliyatga ijozat beriladi.

Samoviy hududdan foydalanish boshqarmasi organlarining ko'rsatmalari samoviy hududdan foydalanuvchilarning barchasi uchun majburiydir.

12-modda. Samoviy hududdan foydalanishni taqiqlash va cheklash

O'zbekiston Respublikasining samoviy hududidan yoki uning ayrim mintaqalaridan ushbu Kodeksning 6-moddasida nazarda tutilgan faoliyatni amalga oshirish uchun foydalanish Samoviy hududdan foydalanish boshqarmasi organlari tomonidan taqiqlanishi yoki cheklanishi mumkin.

13-modda. Aloqani tashkil etish

Samoviy hududdan foydalanishdan manfaatdor vazirliklar, davlat qo'mitalari, idoralar, korxonalar, muassasalar, tashkilotlar va fuqarolar Aviatsiya ma'muriyati, Mudofaa vazirligining tegishli organlari bilan, samoviy hududdan havo kemalarining parvozi uchun foydalanilgan taqdirda esa, O'zbekiston Respublikasi havo hujumidan mudofaa organlari bilan ham aloqa kanallari tashkil qilishga majburdirlar.

Aloqa korxonalari foydalanuvchilarga zarur aloqa kanallarini va vositalarini ijaraga beradilar. Xizmatga berilgan aloqa kanallari va vositalari ishdan chiqqan taqdirda ular belgilangan tartibda boshqa aloqa kanallari va vositalari bilan almashtirilishi lozim.

Oldingi tahrirga qarang.

Umumiy foydalanishdagi barcha xalqaro va shaharlararo telefonlar hamda telegrafni O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligining korxonalari o'rnatadilar va ishlatadilar.

(13-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2017-yil 18-apreldagi O'RQ-429-sonli Qonuni tahririda — O'R QHT, 2017-y., 16-son, 265-modda)

Oldingi tahrirga qarang.

Xalqaro va shaharlararo telefon va telegraf orqali aloqa bog'lash imkoniyati favqulodda vaziyatlarda qidiruv-qutqaruv ishlari olib borilayotganda hamda yordam ko'rsatilayotganda birinchi

galda beriladi.

(13-modda O'zbekiston Respublikasining 1997-yil 26-dekabrdagi 549-I-son Qonuniga muvofiq to'rtinchi qism bilan to'ldirilgan — Oliy Majlis Axborotnomasi, 1998-y., 3-son, 38-modda)

14-modda. Samoviy hududdan foydalanish tartibining buzilishi

Ushbu Kodeksga va uning asosida ishlab chiqilgan boshqa huquqiy hujjatlarga zid ravishda O'zbekiston Respublikasi samoviy hududidan foydalanish bilan bog'liq faoliyat O'zbekiston Respublikasi samoviy hududidan foydalanish tartibini buzish deb e'tirof etiladi.

Samoviy hududdan foydalanish tartibiga rioya qilishni nazorat etuvchi organlar samoviy hududdan foydalanish tartibini buzishning oldini olish yoki to'xtatish choralarini ko'rishga majburdirlar.

Oldingi tahrirga qarang.

Samoviy hududdan foydalanish tartibi buzilishiga yo'l qo'ygan yoki havo kemalari parvozi xavfsizligiga xavf tug'ilishiga olib kelgan xatti-harakatlar sodir etgan samoviy hududdan foydalanuvchilar, shuningdek aviatsiya faoliyati bilan bog'liq bo'lmagan yuridik va jismoniy shaxslar yuqorida zikr etilgan organlarning talabiga binoan ko'rsatilgan tartibbuzarlikni yoki tartib buzilishiga olib keladigan faoliyatni o'z hisoblaridan va o'z kuchlari bilan to'xtatishlari lozim.

(14-modda uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 1997-yil 26-dekabrdagi 549-I-son Qonuni tahririda — Oliy Majlis Axborotnomasi, 1998-y., 3-son, 38-modda)

15-modda. Tartibbuzar havo kemasi

O'zbekiston Respublikasi davlat chegarasini buzgan yoki O'zbekiston Respublikasi samoviy hududidan foydalanish tartibi buzilishiga yo'l qo'ygan havo kemasi tartibbuzar havo kemasi deb hisoblanadi va samoviy hududdan foydalanish tartibiga rioya qilishni nazorat etuvchi organlarning talabiga bo'ysunmasa, yerga qo'nishga majbur etiladi.

Tartibbuzar havo kemasi qo'nish to'g'risidagi buyruqni bajarmagan taqdirda samoviy hududdan foydalanish tartibi ataylab buzilayapti va bu bilan O'zbekiston Respublikasi suverenitetiga, hududiy butunligiga, siyosiy mustaqilligiga va jamoat xavfsizligiga tahdid solib kuch ishlatilayapti yoki kuch ishlatishga urinish bo'layapti deyish uchun mantiqiy asos bo'lib, bunday tartib buzilishini o'zga vositalar bilan to'xtatib bo'lmaydigan hollarda O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari qurol va jangovar texnikani ishga solishlari mumkin.

Agar tartibbuzar havo kemasida samoviy hududdan foydalanish tartibi buzilishiga aloqasi yo'q yo'lovchilar yoxud boshqa shaxslar borligi haqida ishonchli ma'lumot bo'lsa, qurol va jangovar texnika ishlatilmaydi.

O'zbekiston Respublikasi samoviy hududiga asossiz kirgan va unga kirish shartlariga rioya etmagan, shuningdek samoviy hududdan foydalanish tartibi buzilgan boshqa hollarda ham havo kemasi qo'ngan aerodromda ushlab turilishi mumkin.

Tartibbuzar havo kemasining undan keyingi parvoziga tartib buzilishi tekshirib chiqilgandan so'ng O'zbekiston Respublikasi samoviy hududidan foydalanish to'g'risidagi nizomda ko'rsatilgan yo'sinda ruxsat etiladi.

16-modda. Samoviy hududdan foydalanish tartibini buzganlik uchun javobgarlik

Oldingi tahrirga qarang.

Samoviy hududdan foydalanish tartibi buzilgan har bir hol O'zbekiston Respublikasi samoviy hududidan foydalanish to'g'risidagi nizomga muvofiq tekshirib chiqilishi lozim. Samoviy hududdan foydalanish tartibini buzishda aybdor shaxslar belgilangan tartibda javobgar bo'ladilar.

(16-modda matni O'zbekiston Respublikasining 2008-yil 8-iyuldagi O'RQ-159-sonli Qonuni tahririda — O'R QHT, 2008-y., 28-son, 261-modda)

Oldingi tahrirga qarang.

17-modda. Parvozlarning xavfsizligiga tahdid solishi mumkin bo'lgan faoliyat

Elektr uzatish obyektlari va liniyalarini qurish; samoviy hududda elektromagnit, yorug'lik, akustik, korpuskulyar va boshqa turdagi nurlanishlar paydo bo'lishiga olib keladigan ishlar; qushlarning va yovvoyi hayvonlarning (kemiruvchilarning) ko'plab to'planishiga hamda ornitologik vaziyatning, parvoz paytida ko'rishning va aerodromlardagi uchish maydonlari holatining yomonlashuviga sabab bo'luvchi obyektlarni joylashtirish; havo kemalari parvoz qilish va qo'nish

zonalariga baland o'sadigan daraxtlarning ko'chatlarini o'tqazish; shuningdek samoda moddiy obyektlar harakati bilan bevosita aloqasi bo'lmagan, ammo havo kemalarining, boshqa uchuvchi apparatlarning parvozig, asbob-uskunalari va ulardagi odamlar xavfsizligiga ta'sir etuvchi har qanday boshqa faoliyat aerodrom hududidagi parvozlar xavfsizligiga tahdid solishi mumkin bo'lgan faoliyatlar jumlasiga kiradi.

(17-modda O'zbekiston Respublikasining 1997-yil 26-dekabrdagi 549-I-son Qonuni tahririda — Oliy Majlis Axborotnomasi, 1998-y., 3-son, 38-modda)

18-modda. Parvozlar xavfsizligiga tahdid solishi mumkin bo'lgan faoliyatni amalga oshirish uchun ruxsatnoma berish

Parvozlar xavfsizligiga tahdid solishi mumkin bo'lgan faoliyat O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan tartibda ruxsat olinganidan keyingina amalga oshirilishi mumkin. Bunday faoliyat ustidan nazoratni 4-moddada sanab o'tilgan organlar amalga oshiradi.

Havo kemalari parvozinig xavfsizligiga tahdid soluvchi faoliyatni amalga oshirish qoidalarini buzgan korxonalar, muassasalar, tashkilotlar va fuqarolar shu qoida buzishlarni o'z hisoblaridan va o'z kuchlari bilan bartaraf qilishlari, ular bartaraf qilingunicha esa bunday faoliyatni to'xtatishlari shart.

19-modda. Havo kemalari parvozinig xavfsizligiga tahdid solishi mumkin bo'lgan faoliyat haqida xabar berish

Havo kemalari va boshqa uchuvchi apparatlarning ular xavfsizligiga tahdid solishi mumkin bo'lgan faoliyat amalga oshirilayotgan rayonga bexosdan kirib qolishining oldini olish uchun bunday faoliyat bilan mashg'ul bo'lgan organ yoki shaxs samoviy hududdan foydalanuvchilarni ko'rsatilgan faoliyat amalga oshirilayotganligi to'g'risida aeronavigatsiya axborot xizmati orqali xabardor qiladi.

20-modda. Parvozlar xavfsizligiga tahdid soluvchi obyektlarga belgilar qo'yish

Parvozlar xavfsizligiga tahdid soluvchi bino va inshootlarning egalari parvozlar xavfsizligini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Aviatsiya ma'muriyati belgilagan talablarga muvofiq bu obyektlarga o'z hisoblaridan tungi va kunduzgi belgilar hamda moslamalar o'rnatishga majburlirlar.

21-modda. Aerodromlar mintaqasida belgi va moslamalar o'rnatish

Aerodromlar mintaqasida aerodromlarni tanish uchun o'rnatiladigan maxsus belgilar va moslamalarga o'xshash har qanday belgi va moslamalarni joylashtirish taqiqlanadi.

22-modda. Suratga va kinoga olish, radioaloqa vositalaridan foydalanish

Havo kemasidan suratga olish va kinoga tushirish hamda radioaloqa vositalaridan foydalanishga 4-moddada qayd etilgan organlar tomonidan belgilangan tartibda yo'l qo'yiladi.

III BO'LIM. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI AVIATSIYASI

II bob. UMUMIY QOIDALAR

23-modda. O'zbekiston Respublikasi aviatsiyasi tarkibi

O'zbekiston Respublikasi aviatsiyasi eksperimental, davlat va fuqaro aviatsiyasiga bo'linadi.

Aviatsiya va boshqa texnika sohasida tajriba-konstruktorlik, eksperimental va ilmiy-tadqiqot ishlari hamda sinovlari uchun mo'ljallangan aviatsiya eksperimental aviatsiya hisoblanadi.

Oldingi tahrirga qarang.

Mudofaa vazirligi, Ichki ishlar vazirligi, Davlat xavfsizlik xizmati va Milliy gvardiya tasarrufidagi, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qaroriga muvofiq davlat boshqaruvi boshqa organlarining tasarrufidagi aviatsiya davlat aviatsiyasi hisoblanadi. Eksperimental va davlat aviatsiyasi tarkibiga kirmagan aviatsiya fuqaro aviatsiyasi hisoblanadi.

(23-moddaning uchinchi qismi O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 18-fevraldagi O'RQ-522-sonli Qonuni tahririda — O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining Axborotnomasi, 2019-y., 2-son, 47-modda)

24-modda. Fuqaro aviatsiyasi

Fuqaro aviatsiyasidan:

a) yo'lovchilar, ularning qo'l yuklari, yuklar va pochta (havo transportida tashiladigan) tashish;